

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ. ОБМЕЖЕННЯ МИРНИХ ЗІБРАНЬ В УКРАЇНІ

В Україні за останні декілька років стрімко набирають популярності мирні зібрання. Люди, що невдоволені тим чи іншим законопроектом, постановою чи рішенням певного органу, з метою висловлення своєї думки, проводять мирні зібрання, демонстрації, акції протесту тощо. Більшість таких зібрань пов'язані насамперед з відстоюванням прав людини, їх інтересів до ситуацій, що відбуваються в країні та впливають на самих громадян.

Кожне мирне зібрання, акція протесту, демонстрація чи пікет, несуть за собою низку важливих і в той же час потрібних для суспільства та держави ідей, пов'язаних з вирішенням певних проблем. Проте непотрібно забувати, що проводити такі зібрання необхідно з дотриманням певних законів, що передбачені Конституцією України, рішенням Конституційного Суду України та рішенням Європейського суду.

Право на мирні зібрання гарантовано громадянам України ст. 39 Конституції України. Ст. 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, учасником яких є Україна, імперативно визначено, що обмеження права на мирні зібрання є допустимими лише у випадках, коли вони є необхідними у демократичному суспільстві. Крім того, рішення Європейського суду за ст. 11 є джерелом права в національній правовій системі.

Проаналізувати дані Єдиного державного реєстру судових рішень та кількість судових заборон. Зробити моніторинг свободи мирних зібрань, виявити проблеми правового регулювання та правозастосування, обставин, що ускладнюють практичну реалізацію громадянам права на мирні зібрання.

Мирне зібрання – публічний захід, що проводиться у публічному місці мирно, без зброї, у формі зборів, мітингів, демонстрацій, пікетів, походів, маршів, пробігів, наметових містечок тощо. Право на проведення мирного зібрання – це право, гарантоване Конституцією України кожному громадянину.

Ст. 39 Конституції України: «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї й проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей».

Свобода мирних зібрань також захищається ст. 11 Європейської Конвенції про захист прав людини, згідно з якою її здійснення «не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб». Тобто, законодавством не встановлено точного строку подачі такого повідомлення. Установлення такого строку в інших, ніж закон, нормативних актах суперечить ст. 39 Конституції й може бути скасовано в порядку адміністративного судочинства.

У повідомленні про мирне зібрання вказується організатор, його адреса та телефон, дата, час, місце та форма його проведення, а також орієнтовна кількість учасників. Повідомлення подається до виконавчого комітету місцевої ради чи відповідної державної адміністрації, на території якої планується мирне зібрання. Повідомлення подає організатор мирного зібрання, або уповноважений на це представник організатора – тобто будь-хто з громадян, які займаються підготовкою запланованого заходу. Свобода мирних зібрань може обмежуватися виключно законом, проте жоден закон не встановлює інших обмежень свободи мирних зібрань. Тому рішення органів місцевого самоврядування чи інші правові акти не можуть слугувати підставою для обмеження цієї свободи. Існування таких місцевих нормативних актів суперечить ст. 39 Конституції України та можуть бути скасовані в порядку адміністративного судочинства.